

# התוועדות

כבוד קדושת  
אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן  
מליובאוויטש



חמשה עשר בשבט, ה'תשל"ד

יוצא-לאור לש"פ בשלח, י"ז שבט, ה'תשפ"א



יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

ה' תהא שנת פלאות אראנו

## לזכות

הילד מאיר שלמה שיחי

ליום הולדתו כ"ב טבת

וליום הכנסו בבריתו של אאע"יה כ"ט טבת ה'תשפ"א

ולזכות אָחיו ואחיותיו

מנחם מענדל, שמואל, לוי יצחק, חי' מושקא ושיינא

שיחיו לאריכות ימים ושנים טובות ובריאות



נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' שניאור זלמן וזוגתו מרת רבקה שיחיו סודרי

ולזכות זקניהם

הרה"ת ר' חיים וזוגתו מרת ברכה חנה שיחיו סודרי

הרה"ת ר' יהושע וזוגתו מרת שמחה שיחיו שי

ובנדו"ד, שיבטלו מעיקרו, בחשאי ובאופן של כבוד וכו', את כל הענין של גיוס בנות ונשים, באיזה אופן שיהי, ויניחו להן להתעסק במילוי תפקידם העיקרי, שזהו התפקיד הכי חשוב, הכי יקר והכי נעלה — לבנות משפחות בישראל, הן בארץ הקודש והן בחוץ לארץ, וכך יהיו ילדים בריאים, שיבריאו את ההורים, ואז יבריאו ההורים את אופן ההנהגה בכל מקום ומקום, ויעמידו עם בריא, שיהיו לו חיים בריאים, בגשמיות וברוחניות גם יחד, וילכו בקרוב ממש לקבל פני משיח צדקנו, בשמחה ובטוב לבב. [כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון ד' הבבות (בבא הרביעית — פעם אחת), והניגון "ניע זשוריצי כלאפצי"].

## הוספה

בי"ה, ט"ו שבט תש"כ  
ברוקלין

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה' שלמה שי

שלום וברכה!

מאשרים קבלת מכתבו מערב יום ההילולא עם הפי"נ המצורף אליו, ויהי רצון שכיון שבאנו ז"ע מר"ה לאילנות, הנה יתוסף, תוספת וחידוש בכל העניינים בצמיחה מקטנות לגדלות ועד כי גדל מאד, בברכת הצלחה מופלגה בעבודתו בקדש ולבשו"ט גם בפרט

## מ. שניאורסאהן



מצילום האגרת.

מוה' שלמה: מתוסוף, כ"א. אגרות נוספות אליו — אג"ק ח"א אגרת ז'תתקנ"ג, ובהנסמן בהערות שם.

מר"ה לאילנות: ר"ה בתחלתה. וראה תו"מ התוועדויות תשמ"ה ח"ב ע' 1225. ועד כי גדל מאד: ע"פ תולדות כו, יג.

בס"ד.

## פתח דבר

לקראת ש"פ בשלח, י"ז שבט, הננו מוציאים לאור התוועדות חמשה עשר בשבט ה'תשל"ד, הנחה בלתי מוגה.

\*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכנינים עתה לדפוס).

\*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

## ועד הנחות בלה"ק

עשתי עשר יום לחודש עשתי עשר, ה'תשפ"א (ה'י' תהא שנת פלאות אראנו), ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2021 by  
**LAHAK HANOCHOS INC.**

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5781 • 2021

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

שהנשים והבנות הכריזו והודיעו, שתפסו שהמקום שלהם — להיות בכתייהם ולחזק את משפחותיהם, את ההורים או את המשפחה של האח המבוגר — אם היא עדיין קודם החתונה, ולסייע בחינוך הילדים, בזמן שהמורים מגויסים לצבא ונמצאים בחזית (ובכל אופן, לא בבית הספר) — שם הוא המקום הנכון של נשים ובנות (ועאכו"כ נשים ובנות) מישראל.

ועד כדי כך, שכאשר הי' אחד שסיפר את האמת, שבין החיילות אירע מאורע של נפילה בשבי, ומה שאירע לאח"ז, רח"ל, ואין כאן המקום לדבר אודות דברים מבהילים — מצאו לנכון להכחיש שלא היו דברים מעולם, לא גייסו ולא נפלו בשבי וכו', בידעם שיום לפנ"ז נדפס בעיתון שמה של הנופלת בשבי.

עד כדי כך תפסו שזהו דבר בלתי רצוי — לא רק מצד עניני תורה, ששייך בעיקר אצל יהודים שומרי תומ"צ, אלא גם אצל סתם בעלי שכל, הן אצל בני"ו והן אצל גויים, להבדיל, בגלל שראו את התוצאות שנגרמו מזה. ולכן התחילו הנשים עצמם לצעוק, שזוהי טעות וכשלוך שלוקחים נשים מחיי משפחה, או שלוקחים בנות לפני החתונה מהמשפחה — בה בשעה שצריך לנצל אותן עבור הענין שהוא עיקר תפקידם, שזוהי התפקיד הכי גדול — להעמיד ולקיים עם בריא, איזה עם שיהי', ועאכו"כ עם בני ישראל, שמיוסד על צדק וחנינה ואהבה ורחמנות בין איש לרעהו, ועאכו"כ בין הורים לבנים ולבנות, או בין אחים לאחיות וכו'.

כא. ויה"ר שכשם שחוזרים ומתבוננים בנוגע לכלי נשק, וכבר הגיעו להחלטה שההערכה שהיתה עד עתה בטעות יסודה לגמרי — הנה גם בענין זה יוותרו על כבוד עצמם, אם בפומבי או בחשאי, כדי שלא יחזור ויכנס לענין של מי בראש ומי ינצח וכו', ובלבד שיבוא הדבר לידי פועל — שישחררו מהצבא את כל נשי ובנות ישראל, כדי שיוכלו להתעסק בתפקידם העיקרי, שזוהי הענין של חיי משפחה וחינוך בנים ובנות, ואפילו אלו שלפני החתונה — שיתכוננו לחיי משפחה תקינים, על יסודי החמלה והצדקה והיושר.

ולא לחשוב שבהכרח שיהי' גבאי, רב, חזן, קולונל או חייל וכו' — דוקא מנשים ובנות; עי"ז עושים מהאשה בעלת-מום, רח"ל, וגורמים הרס וחורבן במשפחתה.

ואין המקום להאריך בדברים המצערים; הכוונה בזה (שרואים מה שנתעורר ע"י הנ"ל) היא — ע"פ השיחה הידועה<sup>139</sup> ש"אין רע בלא טוב", שזהו דבר טוב להעמיד על האמת,

### בס"ד. שיחת יום ה' פ' יתרו, ט"ו בשבט, ה'תשל"ד.

בלתי מוגה

א. נזכר כמ"פ (במיוחד לאחרונה) מ"ש רבינו הזקן בהתחלת שער היחוד והאמונה [וכידוע סיפור החסידים<sup>1</sup> שהיתה קס"ד ששער היחוד והאמונה יהי' החלק הראשון וההתחלה של ספר התניא, שלכן נאמר בהקדמה לשער היחוד והאמונה: "כמו שיתבאר", על ענינים שנתבארו בחלק ראשון של התניא], מ"ש בכתבי האריז"ל ונתפרש יותר בתורת הבעש"ט, ש"שמו אשר יקראו לו בלשון הקודש הוא כלי לחיות כו" — שמהוה ומחי' ומקיים את הדבר הנקרא בשם זה.

ומזה מובן גם שבשעה שיש כמה ענינים שיש להם אותו שם בלשון הקודש — שהשם מבטא ענין עיקרי, ויש להם אותו שם — הרי זה גופא הוכחה שהענינים הנקראים בשם זה יש להם ענין עיקרי ששוה בכולם.

ובנוגע לענינים<sup>2</sup>: כיון שהמשנה<sup>3</sup> מתחילה "ארבעה ראשי שנים הם", ומפרטת אחד בניסן, אחד באלול, אחד בתשרי וחמשה עשר בשבט (כפי שההלכה היא כבית הלל), שכולם נקראים בשם "ראשי שנים" — הרי מובן מזה שיש בהם צד השוה; והצד השוה הוא עיקרי כ"כ, שבגלל זה נקראים בשם "ראשי שנים", והיינו, שאע"פ שיש חילוק במהותו של "ראש השנה", אם הוא "למלכים", "למעשר בהמה", "לשנים" או "לאילן" (כמפורט במשנה), הנה התחלקות זו באה לאחרי שמודיעים תחילה שישנם ד' ענינים, ד' זמנים, שנקראים באותו שם: "ראשי שנים".

ומזה מובן גם שבבוא אחד מד' ראשי השנים, הרי בודאי שזהו הזמן להתבונן בענין המיוחד שבר"ה זה, ולדוגמא: בחמשה עשר בשבט — בענינו של "ראש השנה לאילן", אבל גם להתבונן בכך שהוא אחד מ"ארבעה ראשי שנים", שיש להם צד השוה.

ב. הנקודה העיקרית ב"ראש השנה", מובנת מ"ש רבינו הזקן בלקוטי תורה<sup>4</sup>, ואדמו"ר האמצעי מאריך בזה בעטרת ראש<sup>5</sup>, שנקרא בשם "ראש השנה", ולא "תחילת השנה", להיותו בדוגמת "ראש", שהוא לא רק ההתחלה, אלא הוא כולל את כל הענינים והחיות של האברים, ואפילו

1) ראה הערות ותיקונים לתניא (קצו, ב).  
 2) ראה גם תו"מ חנ"ח ע' 266 הערה 53. וש"נ.  
 3) ריש ר"ה.  
 4) דרושי ר"ה נח, א ואילך. ובכ"מ.  
 5) שער ר"ה בתחלתו.

בשבט תשל"א (תו"מ חס"ג ע' 184. ע' 190).

לאחרי שכל אחד ואחד מהאברים הוא במקומו, מנהיג אותם הראש, עי"ז שבכל אבר נמצא ענין שהוא בדוגמת הראש הכללי; ועד"ז בנוגע לר"ה (בענין זה) ביחס לכל השנה, שבו כלולים תחילה כל הימים שיהיו בשנה זו, ואפילו לאחרי שהימים הם בנפרד, כל אחד ואחד במקומו, מונהגים הם ע"פ ההוראות וההחלטות שנתקבלו בר"ה.

וכיון שהראש ביחס לכל הגוף הוא המלך על כל אברי הגוף, — ואע"פ שבכלל יש בגוף ג' מלכים, ובלשון הידוע: "תלת שליטין אינון"<sup>6</sup>, שהם הראש והלב והכבד, הרי העיקר וה"ראש" שבראשים הוא הראש, שהרי המוח שליט על הלב (אפילו "בטבעו ותולדתו", כפי שמדגיש רבינו הזקן בספר התניא<sup>7</sup>, ועאכו"כ כפי שצריך להיות ע"י העבודה) — הרי מובן מזה שענינו של כל ר"ה (ובנדו"ד: "ראש השנה לאילן") צריך להיות קשור עם ה"ראש" של כל הבריאה, "ראשי ראשין", ועד כפי שהוא למעלה מכל גדר התחלה — שזהו הענין ד"תמליכוני עליכם"<sup>8</sup> (שזהו ענינו של ר"ה לשנים", שנעשה ענין כללי על כל השנה כולה), היינו, שממשיכים מבחי' התנשאות עצמית, להיות מלך וראש על עמו בני".

ג. ונוסף לזה ישנו ענינו המיוחד של "ראש השנה לאילן":

ע"פ דברי הגמרא במסכת תענית<sup>9</sup> שמ"ש<sup>10</sup> "כי האדם עץ השדה" קאי על תלמיד חכם, מובן, שמודגש הענין שכל אחד מישראל הוא חלק מתורה, ולא רק חלק, אלא הוא כל התורה — שהרי "ישראל" ר"ת "יש ששים ריבוא אותיות לתורה"<sup>11</sup>, שיש לכל אחד מישראל אות בתורה שמיוחד לו, ולכן יש לו את כל התורה כולה, כיון שתורה היא למעלה מהתחלקות, וע"ד תורת הבעש"ט<sup>12</sup> "העצם כשאתה תופס במקצתו אתה תופס בכולו", כך, שבגלל שיהודי הוא אות בתורה, הרי זה באופן ש"תופס בכולו".

וזהו גם מה שהתחלת התורה — הדיבור הראשון של עשרת הדברות שבמ"ת (שקורין בפרשת השבוע<sup>13</sup>) — נאמר בלשון יחיד: "אנכי הוי' אלקיך (ולא "אלקיכם") אשר הוצאתיך (ולא "הוצאתי אתכם") גו", ועד"ז המשך הדברים, להורות, שלכל אחד מישראל ניתן לגמרי דיבור ראשון, שכולל כל עשרת הדברות, שהם כוללים כל התורה כולה, תורה שבכתב ותורה שבעל-פה (אפילו כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש), כדאיתא בירושלמי<sup>14</sup> על הפסוק<sup>15</sup> "מזה ומזה הם כתובים".

(כפתגם בעל ההילולא<sup>135</sup>), שזהו החינוך הרוחני, ויעשו זאת מתוך חיות והתלהבות.

ועי"ז יהיו בדוגמת הנשים צדקניות שבזכותם נגאלו אבותינו ממצרים<sup>136</sup>, וכך גם בזכותם יגאלו כל בני שבדור הזה מגלות זה<sup>137</sup>.

כ. כאן המקום לעורר על ענין נוסף:

יש כמה ענינים שגילתה המלחמה האחרונה בארץ הקודש — שלכן צריך לעורר לחזור ולבחון אפילו אותם ענינים שכבר הורגלו בהם. ולדוגמא, בנוגע לתכסיסי מלחמה כפשוטם — כידוע לאלו שמתעסקים בזה, שמלחמה זו גרמה למהפכה בכל היחס לטנקים ושריונות, שעד אז העריכו שעל זה יכולים לבנות את הנצחון וכו', אבל כשראו את הפצועים, רח"ל, באופן מבהיל לגמרי, הנה כשחקרו ודרשו מדוע ה' זה דוקא במלחמה זו, נתברר, שהיתה טעות — משני הצדדים, הן מהצד של בני"ו והן מהצד שכנגד — באומדן כח ההגנה, ויותר מזה, כח ההתקפה שיש בטנק, וטעות זו גרמה לכר"כ ענינים, ועד לאופן הפצעים וריבוי הפצעים באופן מבהיל. ולכן התחילו מיד לחזור ולהתבונן ולאמוד כו', ועומדים לעשות מהפכה שלימה בכל היחס של תכסיסי מלחמה — מה מקומם של טנקים בזה.

ובכן: אין ענין לדבר עכשיו אודות תכסיסי מלחמה, ואין זו אסיפה של אלו שצריכים להתעסק עם תכסיסי מלחמה, כי אם להזכיר זאת בנוגע לענין עיקרי:

בגלל סיבה — בדוגמת כמה ענינים שנקבעו רק בגלל השאיפה לנצחון של מפלגה — התחילו לגייס בנות ישראל (נשים) לצבא<sup>138</sup>.

אנשי צבא טענו אמנם שאין הדבר כדאי, זה עולה מדי הרבה כסף וטירחא, וזה מבלבל וכו'; אבל כשמפלגה אחת צריכה להראות לחברתה (או פב"פ צריך להראות לפב"פ) מי בראש ומי ניצח — נקבע הדבר רח"ל שהתחילו לגייס נשים ובנות לצבא.

וזהו אחד הדברים שגילתה המלחמה האחרונה — כפי שכבר מודים בזה — שנתברר שהי' זה כשלון מוחלט!

ובכלל זה התחילו להדפיס אפילו אצל ה"שמאלנים", שלפי דעתם אין להם שייכות לדת, ויתירה מזה, שהם נגד דת, שאחת התוצאות של המלחמה,

(11) מג"ע אופן קפו.

(6) זח"ב קנג, א.

(12) ראה כש"ט בהוספות סרכ"ז. וש"נ.

(7) פי"ז.

(13) יתרו כ, ב.

(8) ר"ה טז, סע"א. וש"נ.

(14) שקלים פ"ו סה"א.

(9) ז, א.

(15) תשא לב, טו.

(10) פ' שופטים כ, יט.

(137) יל"ש רות רמז תרו בסופו (ממדרש זוטא רות).

(135) הובא באג"ק ח"ד ע' רכו.

(136) סוטה יא, ריש ע"ב.

(138) ראה גם תו"מ חס"ז ע' 277.

וכן הוא בנוגע לענין המשפחה, ש"לא תהי' מוחלפת", אלא מוכרח להיות קיום המשפחה וביסוס המשפחה וחזיון המשפחה והתפשטות המשפחה.

ודוקא באופן ד"למשפחותם לבית אבותם"<sup>128</sup>, מעמידים את כל שבטי ישראל באופן של "עדות לישראל"<sup>129</sup> שהשכינה שורה בישראל<sup>130</sup>, ומעמידים עם אחד להוי' אחד, ע"י הנהגה ע"פ תורה אחת היא לנו.

יט. וכאמור, אחריות עיקרית וזכות עיקרי וכחות עיקריים בענין זה ניתנה דוקא לנשים ובנות.

וכיון שהנשים עומדות לערוך אסיפה חצי-שנתית, אסיפה שנתית, הן בארצות-הברית, ושבווע לאח"ז בלונדון, שתייצג את כל הארצות של אירופה, — והרי ידוע מ"ש בקונטרס החלצו<sup>131</sup> גודל מעלת התאחדות כו"כ מבני ישראל או מבנות ישראל ביחד, שנוסף על הענין ד"תשועה ברוב יועץ"<sup>132</sup>, יש זכות הרבים וכח הרבים, שהציבור מעניק תוספת כח וכחות מיוחדים, ועד לגילוי כחות נעלמים, לפעול גדולות ונפלאות בכל דבר טוב —

הנה התקוה חזקה שהאסיפה תהי' בהצלחה רבה, ובה תהי' הדגשה על הנקודות האמורות בכלל, ובפרט על ביסוס וחזיון והתפשטות המשפחה, שכדי שיהי' לזה קיום אמיתי, הרי זה צ"ל מבוסס ומיוסד על תורת אמת, ומצוותי', שאמורות בתורה ויודעים אודותם ע"י לימוד התורה.

ויה"ר שיערכו בקרוב ממש אסיפה של נשי ובנות חב"ד בפרט, ואסיפות של נשי ובנות ישראל בכלל — גם בארץ הקודש<sup>133</sup>, להתייעץ כולם יחד כיצד לחזק את ענין המשפחה ולבססו על יסודי התורה ומצוותי',

החל מג' המצוות שניתנו במיוחד לנשים, שהר"ת שלהם "החן"<sup>134</sup>: הדלקת הנר חלה ונדה, ומזה יומשך גם בכל הנהגת הבית, החל מכשרות האכילה ושתי' כפשוטם, וגם כשרות ה"אכילה ושתי'" שמכניסים לראש

128) במדבר א, ב. ועוד.  
129) תהלים קכב, ד ובפרש"י. וראה פרש"י פינחס כו, ה. ועוד.  
130) ראה שבת כב, ב. וש"נ.  
131) תרנ"ט (סה"מ תרנ"ט ס"ע נג ע') רכה] ואילך).  
132) משלי יא, יד. כד, ו.  
133) ראה גם מכתב יום ד' פ' תרומה שנה זו (אג"ק חכ"ט ע' צד ואילך) — "לכל

המשתתפות בכנס ארצי של נשי ובנות חב"ד בארצנו הק' כו". וראה גם מכתב שלהי חודש אדר שנה זו (שם ע' קיח ואילך) — "לכל המשתתפות בכנס נשי ובנות חב"ד בירושלים עיהקת"ו כו".  
134) מג"ע עה"ת פ' שלח (ד"ה ג' מצוות (יז, ד)) — בשם הגהות מיימוניות (בסו"ס זרעים (בסופן)).

וכשם שכל יחיד ופרט מבנ"י (אות אחת בתורה) הוא כמו כל בנ"י ביחד (כל התורה כולה) — עד"ז הוא גם בקצה השני, שעל כל בנ"י ביחד נאמר (בשייכות לנתינת התורה וקבלת התורה) "ויחן שם ישראל"<sup>16</sup>, "ויחן" לשון יחיד, וכדאיא במדרש<sup>17</sup> שאז אמר הקב"ה "הרי שעה שאני נותן תורה לבני".

ומזה מובן, שהשייכות של יהודי עם התורה, כפי שבאה לידי ביטוי בענין הזמן, מודגשת במיוחד ב"ראש השנה לאילן", "האדם עץ השדה", ובפרט בקביעות שנה זו, שר"ה לאילן חל בפרשת יתרו, שבה מדובר אודות מתן תורה.

ד. וכשם שמצינו בנוגע לר"ה בכלל, שזהו הזמן להחלטות טובות (מצד קבלת עול, ואח"כ באים בשמע"צ בקו של שמחה), הנה עד"ז הוא בכל אחד מד' ראשי שנים, וכן בר"ה לאילן, בחמשה עשר בשבט — שיש לקבל החלטות בנוגע להתקשרות של יהודי עם התורה, שתהי' ביתר שאת וביתר עוז.

וענין זה צ"ל באופן של צמיחה — שזהו הסימן של צומח, ובפרט אילן — הלוך והוסיף בתורה מיום ליום ומרגע לרגע, בהתאם לכך שענין התורה הוא "לאפשא לה" (כדאיא בזהר<sup>18</sup>, והובא בתורה אור<sup>19</sup> בביאור). וענין זה מקשרים גם עם ארץ ישראל — כמנהג ישראל (תורה הוא<sup>20</sup>) ליהנות מפירותי' של ארץ ישראל במיוחד בר"ה לאילן<sup>21</sup> — לאחד תורת ישראל, עם ישראל וארץ ישראל עם הקב"ה בהתאחדות ועד ליחוד אמיתי, ואז הרי זה מבטל את כל המחיצות וההגבלות, ובה בגלוי באופן ש"מראה באצבע ואומר זה"<sup>22</sup>, החל מ"זה אלי ואנוהו"<sup>23</sup>, ואח"כ "ביום הזה באו מדבר סיני"<sup>24</sup>, שזהו הענין של מ"ת, ולמטה מעשרה טפחים, ובקרוב ממש.

\* \* \*

ה. מאמר ד"ה בחודש השלישי וגו' (הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א).

\* \* \*

16) יתרו יט, ב.  
17) ויק"ר פ"ט, ט. דא"ז פ' השלום. וראה גם נתחומא (באבער) יתרו ט.  
18) ח"א יב, ב.  
19) מקץ לט, ד.  
20) ראה תורה נפסל — מנחות כ, ב.  
21) מהרי"ל — הובא ברמ"א יו"ד סע"ו ס"ד.  
22) מנהגים ישנים מדורא ע' 153. שו"ע אדה"ז אר"ח סוסק"פ. סתל"ב סי"א. סתנ"ב ס"ד.  
סתצ"ד סט"ז. ועוד.  
21) ראה מועד לכל חי (לר"ח פאלאגי) ס"ל אות ז"ח. וראה גם שיחת ט"ו בשבט תשל"ב סי"ח (תר"מ חס"ז ע' 231).  
22) ראה תענית בסופה. שמור"ר ספכ"ג.  
23) פרש"י בשלח טו, ב.  
23) בשלח שם.  
24) יתרו שם, א.

ו. דובר לעיל (במאמר<sup>25</sup>) בנוגע למ"ת, שאיחד את כל הבריאה עם הבורא,

— ועד"ז אבל ב"זעיר אנפין" גם בענין ד"ראש השנה" (בכל ד' ראשי השנים, גם בחמשה עשר בשבט, שהוא ר"ה לאילן, "האדם עץ השדה") שכולל את כל הימים וכל הענינים של כל השנה שנכללים כולם ביום ד"ראש השנה" (כנ"ל ס"ב); ובתכלית השלימות הרי זה במ"ת, שכולל ומאחד את כל עניני הבריאה כו' —

עי"ז שבטלה הגזירה ש"עליונים לא ירדו כו' ותחתונים לא יעלו כו'", ובאופן ש"אני המתחיל"<sup>26</sup> — "ירד הוי' על הר סיני"<sup>27</sup>, "ואל משה אמר עלה אל הוי'"<sup>28</sup>,

ולכן צ"ל בדוגמת זה בעבודת כל אחד מישראל — נפש האלקית ביחד עם נפש הבהמית, עי"ז שהתורה היא עוז לנפש האלקית ותושי לנפש הבהמית (כנ"ל<sup>29</sup> מהדרוש בתורה אור<sup>30</sup>),

ולאחרי שישנה העבודה דנפש האלקית עם נפש הבהמית, בהתאם לכך שהנשמה לא ירדה כדי לתקן עצמה, אלא כדי לתקן את הגוף ונפש הבהמית<sup>31</sup> — הנה על ידם צריך לתקן גם את חלקו בעולם, ועי"ז את כל העולם, כמבואר בארוכה בתניא<sup>32</sup>, ש"כללות ישראל שהם ששים רבוא נשמות פרטיות הם כללות החיות של כל העולם .. וכל פרט מהם הוא כולל ושייך לו החיות של חלק אחד מששים רבוא מכללות העולם .. להעלותו לה' כו'", שע"ז מתעלית כל המציאות כולה, החל מהתחתון ביותר שהוא עוה"ז התחתון.

וזהו כללות סדר העבודה, שצריך לילך "מבית הכנסת לבית המדרש"<sup>33</sup>, ואח"כ "הנהג בהן מנהג דרך ארץ"<sup>34</sup> — אצל כל אחד (יושבי אוהל או בעלי עסק) לפי ענינו.

ז. וענין זה בא גם בהמשך להמדובר בהתוועדות שלפנ"ז<sup>35</sup> בנוגע למזוזה:

ובהקדים — שבנוגע למציאותו של יהודי בעולם, יש ג' חלוקות

- |                                    |   |
|------------------------------------|---|
| (25) פ"ב (לעיל ע' ...).            | (31) ע"ח שכ"ו פ"א. הובא בתניא פל"ז.               |
| (26) שמור" פ"ב, ג. תנחומא וארא טו. | (32) שם.  |
| (27) שם, כ.                        | (33) ברכות בסופה. וש"נ.                           |
| (28) משפטים כד, א.                 | (34) שם לה, ב.                                    |
| (29) במאמר פ"ז (לעיל ע' ...).      | (35) שיחת יו"ד שבט ס"ל ואילך (לעיל ע' ... ואילך). |
| (30) יתרו סז, סע"א ואילך.          |   |

ועד לסדר שהי' במשך זמן במדינה שמשם יצאנו, שהתיישבו בדעתם, שתמורת זה שחינוך הבנים והבנות יהי' באופן שיסמכו על האב והאם, בה בשעה שלא כל אחד מסוגל לחינוך, ואפילו לא מסוגל לבחור מחנך ומלמד טוב, וא"כ, איך אפשר לתת בו אימון בנוגע לחינוך של "אפרוח" שזה עתה נולד, אשר לכן, הנה מיד לאחרי שנולד ילד, היו לוקחים אותו למוסד ציבור, שבו העמידו מומחים גדולים בחינוך וגידול ובתזונה וכו', באמרם, שבשעה שיבחרו מומחה לאותו מקצוע, ובפרט שלא יהיו לו נטיות, מצד אהבת הבן או אהבת הבת, לוותר ולתת להם את השטויות והתאוות שלהם וכו' — הנה דוקא בדרך זו יחנכו אותם כדבעי, שיהיו חכמים ונבונים ושלימים ובריאים, בגוף וברוח גם יחד.

אך לפועל יודעים, שלאחרי משך זמן ראו את הצרות-צוררות שאירעו כתוצאה מזה.

ולכאורה, הנהגה זו יש לה מקום והסברה ע"פ שכל, שכן, האם העובדה שהילד נולד אצלו, מהוה ראי' והוכחה שהאב והאם יכולים להיות מחנכים טובים!?! — אין לזה שייכות כלל, שהרי יכולים להיות אב ואם שאינם מבינים כלל לא בחינוך ולא בתזונה שצריך ליתן לילד, וכו' וכו'. אלא ששכחו, שאדם הוא לא רק לחם וגשם; יש לו גם נשמה, ויש גם היחס של האב או האם להבן, עם האהבה ושימת-הלב שבדבר וכו', שאין להם תחליף.

ועד"ז בנוגע למשפחה יש גם ביאורים שונים ומשונים מדוע אין מקום וקיום לענין של משפחה — כיון שענין הפרנסה בנוי באופן שעובדים ב"בית-חרושת" או "מעבדה" וכיו"ב שבו מתקבצים אנשים שמצד עצמם אין להם שייכות זל"ז, אלא שמתאחדים מצד פרנסתם; ואילו היחס בין האיש והאשה, הבעל ואשתו, ובין ההורים והבנים והבנות — הוא דבר מקרי, שיכולים לקיימו משך זמן, שבוע, חודש או שנה, ואח"כ הם חפשים לנפשם; למה צריך לקשור בני-אדם — שישארו במצב של בחירה חפשית!...

אבל אנו אין לנו אלא תורת אמת, תורה שלימה שלנו, שאומרת "כבוד את אביך ואת אמך"<sup>126</sup>, "ושננתם לבניך"<sup>109</sup>, ו"למען ירבו מיכם וימי בניכם על האדמה גו"<sup>46</sup>; ו"תורה זו לא תהי' מוחלפת"<sup>127</sup>, היינו, שמבלי הבט על אופן הפרנסה, תנאי המקום ותנאי הזמן, והתנאים מצד אלו שעומדים על גביו ולוחצים עליו לעשות היפך השכל — הנה "תורה זו לא תהי' מוחלפת", ומצוותי' הם נצחיים.

(126) יתרו כ, יב. רמב"ם ה' יסוה"ת רפ"ט. ה' מלכים פי"א.

(127) עיקר הט' מי"ג העיקרים. וראה סה"ג. פיה"מ סנהדרין פ' חלק יסוד התשיעי.

מיוחדת לחזור ולבנות את הקשר המשפחתי בכל בית מישראל, שיהי "בית" שפירושו "משפחה", שהאבות והאמהות עם הבנים והבנות יהיו כמו דבר אחד.

יח. וגם כאן רואים שכל הקשיים וכל הצרות מתחילים מזה שדורפים אחר החכמה שאצל הגויים:

ישנם כאלו ששיטתם נקראת בשם "חמרנות", שבונים את הכל על גשמיות כו',

[אך כבר מדובר לעיל<sup>123</sup> אודות הפתגם הנפלא ("גוואלדיקן ווארט") של הבעש"ט<sup>124</sup> בפירוש הכתוב<sup>125</sup> "לא על הלחם לבדו יחי האדם", שההדגשה היא על תיבת "לבדו", היינו, שכאשר ה"לחם" הוא "לבדו", שחוץ מלחם לא רואים בזה מאומה, אזי לא יכול להיות שעי"ז "יחי האדם". כאשר בונים את כל החיים, כולל גם הרוחניות של החיים, על ענין הגשמיות ("לחם") בלבד, לא יכול להיות ש"יחי האדם", שיגדל אדם בריא, שראוי לשם "אדם", ולא בהמה המהלכת על שתי רגלים],

וכתוצאה מזה נקבעה אצלם שיטה שלימה — שכיון שענין הפרנסה תופס מקום חשוב בחיי האדם, הנה כל מבנה היחסים בין אדם לחבירו ובין איש לאשתו בין אדם לבניו ובנותיו, תלוי באופן שבו נקבעו עניני הפרנסה.

ולכן, בדורות שלפנ"ז שהסדר הי' שענין הפרנסה הוא בחיק המשפחה, שכל אחד עבד לעצמו, במלאכת-יד או במסחר וכיו"ב, אזי הי' יכול להיות קיום למשפחה בתור משפחה, כי, בשעה שהאב הי' עוסק במלאכת-יד, הי' יכול לעשותה בביתו ובחצרו, ובמילא עזרה לו האשה, ועזרו לו הילדים, וכך חינוכם ע"פ דרכו, ובמילא נשאר קישור ביניהם;

אבל כשנעשה שינוי בעניני פרנסה, עי"ז שנוסדו בתי-חרושת וכו', כך שענין הפרנסה אינו באופן שהבעל עובד יחד עם האשה והילדים, אלא אנשים בני משפחות שונות ובני עמים שונים עובדים יחד במקום מסויים, לא במקום שבו הוא גר, אוכל וישן — אזי מתחזק הקישור וחייבור בין אותם אנשים שעובדים במקום אחד בנוגע לפרנסתם, ונחלש הקישור עם בני-אדם אחרים שאין ביניהם שייכות בענין פרנסה.

ועפ"ז מובן מדוע במצב כזה אין קיום לענין המשפחה, שאינו ענין חשוב כ"כ וכו'.

123) ד"ה באתי לגני דש"פ בשלח ודמוצש"ק פ' בשלח, יו"ד שבט — פ"ג (לעיל ע' ... וע' ...).

124) כש"ט סקצ"ד. 125) עקב ה, ג.

כלליות: (א) כפי שהוא לעצמו בתור יחיד, (ב) איש וביתו, (ג) חלקו בעולם, ועי"ז כל העולם, שהרי "כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם"<sup>36</sup> (כל העולם כולו).

וענינים בעבודה:

עבודתו מצד עצמו — הו"ע התורה ותפלה, וגם ענין התפילין (ש"הוקשה כל התורה כולה לתפילין"<sup>37</sup>), שענינם לשעבד להקב"ה את המוח והלב<sup>38</sup>;

עבודתו בחלקו בעולם וכל העולם כולו — הו"ע הצדקה (ששקולה כנגד כל המצוות<sup>39</sup>, והיא כללות כל המצוות<sup>40</sup>), שהרי נתינת הצדקה היא ע"י עניני העולם, ע"ד נתינת זהב כסף ונחושת וכל י"ג או ט"ו דברים שבהם נבנה המשכן<sup>41</sup>, שע"י נעשה העולם כולו דירה לו ית'; והענין באמצע — שקשור עם הבית, כולל גם הפירוש ש"בית" קאי על כל המשפחה, כמו "איש וביתו באו"<sup>42</sup> — שזהו ענינה של המזוזה, "וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך"<sup>43</sup>, לפעול שהבית יהי' מאוחד עם הקב"ה, עי"ז שקובעים על הבית את הענין ד"שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד"<sup>44</sup> [כידוע הרמז ד"אחד", שהח' מורה על ז' רקיעים וארץ, והד' מורה על ד' רוחות העולם, וההתחלה היא בא', שמורה על אלופו של עולם<sup>45</sup>], שזהו פסוק ראשון של ק"ש שכולל כל ג' הפרשיות, ועאכו"כ שתי פרשיות ראשונות שכותבים במזוזה, עד לסיום ב"למען ירבו מיכם וימי בניכם גו' על הארץ"<sup>46</sup>, וזהו ה"חותם"<sup>47</sup> שמהוה סימן — לאדם עצמו, ב"צאתך" וב"בבואך"<sup>48</sup>, וגם לכל העולם כולו, שזהו בית יהודי, וכל מה שבתוכו נמצא תחת שליטת מלך מלכי המלכים הקב"ה,

ולכן נעשה גם ענין השמירה, כדברי רז"ל<sup>49</sup>: "מנהגו של עולם מלך בשר ודם יושב מבפנים ועבדיו משמרים אותו מבחוץ, ואילו הקב"ה, עבדיו מבפנים והוא משמרן מבחוץ", והיינו, שההדגשה בזה היא בשתים — שע"י מזוזה מראה יהודי שהוא עבד מלך, ועי"ז נעשית גם שמירתו,

36) סנהדרין לו, סע"א (במשנה). 37) קידושין לה, א. וש"נ. 38) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סכ"ה סי"א. 39) ראה מנחות מג, ב. דרשות ר' יהושע 399. וש"נ. 40) ראה תניא שם. 41) נסמן בלקו"ש חכ"א ע' 113. 42) ראה תניא שם. 43) נסמן בלקו"ש חכ"א ע' 153. 44) ר"פ שמות. 45) ח"א קיב, ב. ח"ג קסד, א. רסג, ב. 46) עקב יא, כא. 47) ראה מנחות מג, ב. דרשות ר' יהושע 399. וש"נ. 48) תהלים קכא, ח. וראה ע"ז יא, א. זהר 42) ר"פ שמות. 49) ואתחנן ו, ט.

ועד כדי כך, שגם במצב שאודותיו למדנו בפרשת בא, שיש צורך בשמירה מיוחדת, "שמאחר שניתנה רשות למשחית לחבל אינו מבחין כו"<sup>50</sup>, כך שיכול להיפגע אפילו מי שלכאורה לא אשם כלל — איתא בזהר חדש<sup>51</sup>: "פתח המצויין במזוזה, אין מזיק ואין שטן ואין פגע רע מתקרב אליו, מפני שהקב"ה שומר הפתח, אפילו בשעה שניתן רשות למלאך המשחית לחבל, זוקף עיניו ורואה ששם שדי עומד על הפתח. . לא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגוף וכו'", ולא זו בלבד שאינו פוגע, אלא עוד זאת, כפי שמצינו הלשון ש"ערקין מקמי"<sup>52</sup>, היינו, שהמזוזה מבריחה אותו! ובדוגמת ענין המזוזה שהי' קודם יצי"מ, כמ"ש<sup>53</sup> "ועבר ה' לנגוף את מצרים וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות גו' ולא יתן המשחית לבוא אל בתיכם לנגוף" (אע"פ ש"ניתנה רשות כו").

אלא שבזמן יצי"מ, קודם מ"ת, הי' צורך בכמה עניני זהירות כו', ואילו לאחר מ"ת, הנה ע"י מצות מזוזה, שומר הקב"ה את עבדיו באופן שאפילו כשניתנה רשות להיפך הטוב כו', הנה לא זו בלבד שאין לו שליטה, אלא אדרבה: הוא בורח!

ומזה מובן, שהכוונה בהדגשת ענין המזוזה אינו סתם לחטוף עוד מצוה ועוד מצוה, בהסתמך על כך ש"מצוה גוררת מצוה"<sup>54</sup> (שגם זה לבד מספיק כבר), אלא זהו ענין שבא בהמשך לג' החלוקות הכלליות הנ"ל: בנוגע לאדם עצמו, בנוגע לכל העולם, וביניהם — בנוגע לבית.

וכמדובר לעיל<sup>55</sup>, שבכל בית יהודי צריך להיות סידור ותהלים, שזהו ענין התפלה, וכן ספר של תורה, וגם קופה של צדקה, וכל זה ביחד עם מצות מזוזה, שע"ז נעשה דבר השלם.

ח. ובענין זה יש הדגשה מיוחדת בנוגע לנשים:

בנוגע למ"ת כתיב<sup>56</sup> "כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל", והיינו, שתחילה צ"ל האמירה "לבית יעקב אלו הנשים", "תאמר להן בלשון רכה", ורק לאחר"ז "ותגיד לבני ישראל", האנשים. ועד"ז מצינו שנשים קדמו בנוגע לבנין המשכן, כמ"ש<sup>57</sup> "ויבואו האנשים על (עם) הנשים" (וסמוכין אליהם), וכידוע השיחה של בעל ההילולא בזה<sup>58</sup>.

ועד"ז יש ענין עיקרי לנשים בנוגע לבניית משפחה באופן שהבית

(50) פרש"י בא יב, כב.

(51) מדרש רות פד, ב קרוב לסופו.

(52) זהר ח"ג רסו, א.

(53) בא שם, כג.

(54) אבות פ"ד מ"ב.

(55)

(56) יתרו שם, ג ובמכילתא ופרש"י.

(57) ויקהל לה, כב (ובפרש"י).

(58) לקר"ד ח"ג בסופו (תקעא, ב ואילך).

עצם הענין שהוא נולד לאם יהודי, שלא זו בלבד שאין לו מה להתבייש, רח"ל, אלא עליו להתגאות בכך, ולהודיע ולהכריז זאת — אם ע"י קביעת מזוזה, או ע"י הנחת תפילין, ע"י ציצית, או ע"י נתינת צדקה בתור שלוחו של הקב"ה (כנ"ל סי"ג).

ואז — "וראו כל עמי הארץ כי שם הוי' נקרא עליך ויראו ממך", ויפעלו כמה פעמים ככה, ויקויים מ"ש<sup>114</sup> "ונתתי שלום בארץ. . וחרב (אפילו חרב של שלום<sup>115</sup>) לא תעבור בארצכם".

וכך יחנכו דור צעיר של יהודים שיהיו גאים בכך שהם יהודים, ולא באופן שכאשר שומע "קול עלה נדף" שמתגלגל בחצרו של גוי, ה"ה פוחד מזה, ומפחיד את כל משרתיו, שכירו ולקיסו, ואת כל ה"משרד" שלו, שכיון שבחצר של הגוי התגלגל והתהפך עלה, יתכן שזה סימן שהגוי לא מרוצה מהאף העקום או הישר של היהודי, וכו' וכו', ולפלא, שזה עשרים וחמש שנים<sup>116</sup> שנמצאים במצב של עבדות במצרים, "ערות הארץ"<sup>117</sup>, ולא יכולים להשתחרר מהפחד והבושה בפני הגוי, שהוא גוי, ואילו הוא נולד בתור יהודי — שזוהי הסיבה הראשונה לכל הצרות, רח"ל, שהיו עד עתה.

וכאשר יערה עליהם רוח ממרום, ויפסיקו להתבייש בעובדת היותם יהודים, ובמילא יפסיקו להתבייש ביהדותם, בזקניהם וזקנותיהם — אזי יגדלו חזקים ברוח, וחזקים גם בגוף ובחלקן בעולם,

ואז יהי' להיפך — ש"נפל פחד היהודים עליהם"<sup>118</sup>, ו"ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר"<sup>119</sup>, כן תהי' לנו, בקרוב ממש.

\* \* \*

יז. דובר לעיל (ס"ח) שענין החינוך תלוי בעיקר באם — לא רק בקטנותו של הילד, בזמן ש"צריך לאמו"<sup>120</sup>, שתלוי לגמרי בידה, אלא גם לאחר שהילד גדל, הנהגתו היא ע"פ החינוך שהתחיל בשנים שבהם הי' "צריך לאמו", שעז"נ<sup>121</sup> "חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה"; ועאכו"כ שבה תלוי הנהגת והנהלת הבית, להיותה עקרת הבית. וענין זה בא גם בקשר להמדובר לעיל<sup>122</sup> אודות הצורך בהשתדלות

(114) בחוקתי כו, ו.

(115) תענית כב, א"ב.

(116) מאז קום המדינה (החור"ל).

(117) מקץ מב, ט. שם, יב. וראה קה"ר

פ"א, ד.

(118) אסתר ח, יז.

(119) שם, טז.

(120) ראה עירובין פב, א"ב. וש"נ.

(121) משלי כב, ו.

(122) שיחת יו"ד שבט סל"ו ואילך (לעיל

ע' ... ואילך).



יהודי" ולא ב"מסיון" וכיו"ב; הדבר היחידי שצריך לחשוב — להשתדל שהוא ואחיו והוריו, בני-הדודים וכל הקרובים, יתמנו להיות "מלמדים", וכל שאר הענינים יכולים לעזוב רח"ל! — מובן מאליו מהי התוצאה שיכולה לבוא מזה, שילכו צעד אחד רחוק יותר, רח"ל, שהרי "עבירה גוררת עבירה"<sup>54</sup>, ועד שלא יודעים להיכן יכולים להגיע!...

טז. ויה"ר (כמדובר כמ"פ) שלא יצטרכו יותר לדבר אודות ענינים המצערים ומבהילים,

— כולל גם ההבהלה (לא כ"כ מעצם ענין, אלא) מזה שיהודים שומרי תומ"צ מאפשרים לומר דבר כזה, וטופחים על הגב ואומרים "ישר כח"...

כיון שיהי' מעמד ומצב ש"מלאה הארץ דעה"<sup>92</sup>, ובנדו"ד, אין צורך אפילו ב"דעה את הוי"י";

די להתבונן בכך שמי שנולד יהודי, אין לו להתבייש בפני אף גוי, ואפילו לא בפני כל הגויים ביחד, וכאשר גוי רוצה להיות יהודי, עליו לדעת שזוהי הזכות הכי גדולה עבורו, ואם בשביל זה צריך לעשות את כל הענינים הדרושים ע"פ הלכה, הרי הפלא הוא שזה מועיל לעשות מגוי יהודי; אבל לא לקבוע באופן ש"יקוב הדין את ההר"<sup>113</sup> שבכל מקום שישנו גוי שיכולים לפעול עליו להרשות שירשמוהו בתור יהודי, ניתן להחריב כו"כ ענינים של יהדות וכו"כ ענינים של בני", ובלבד שהגוי יירשם בתור יהודי, בה בשעה שיודעים שהוא גוי, והוא בעצמו אומר שהוא גוי וישאר גוי, ובכלל לא רצה שירשמו אותו כיהודי, אלא שלא רצה לנהל מלחמות בשביל זה.

והלואי שעכ"פ מכאן ולהבא תהי' הכרת הערך של עם ישראל, גאון ישראל וגאון יעקב, שאין ליהודים מה להתבייש בפני גויים.

ואילו היתה הכרה זו בעבר — לא היו כל הצרות מזה שהתפעלו מהמצריים, ואח"כ התפעלו משאר הערבים, ולפנ"ז התפעלו מזה שיושב במקום פלוני ובמקום פלוני, וכיו"ב, עד שהגיעו למעמד ומצב שבו נמצאים עתה.

אמנם, כיון שמדובר אודות בני", שהם בעצם למעלה מן הזמן ומקום — די בכך שהם מחליטים בשעתא חדא וברגעא חדא שמעכשיו והלאה אינם מתביישים בכך שהם יהודים.

לא מדובר עתה אודות לימוד התורה וקיום המצוות; מדובר אודות

יהי' מיסוד על יסודי התורה והמצוה, שהדבר תלוי ב"עקרת הבית"<sup>59</sup>, כפי שיתבאר לקמן.

והרי מנהג ישראל ("תורה הוא"<sup>20</sup>) לערוך חנוכת הבית<sup>60</sup> בשמחה<sup>61</sup>, ביחד עם ענין ויסוד של תורה, ואדרבה: בתוספת כו', כמבואר גם בדרושי חסידות של רבותינו נשיאינו בענין חנוכת המשכן<sup>62</sup> — גם בנוגע לחנוכת הבית, ועד לד"ה מזמור שיר חנוכת הבית לדוד לרבינו הזקן<sup>63</sup>, שהוא א' המאמרים שאמר בשעת חנוכת הבית.

ובהמשך הכתוב<sup>64</sup> "מזמור שיר חנוכת הבית לדוד" — נאמר<sup>65</sup>: "כי דיליתני", שיש בזה ב' פירושים שהם מן הקצה אל הקצה<sup>66</sup>: מלשון דלות<sup>67</sup>, ומלשון הרמה והגבהה<sup>68</sup> — שנעשית ההתאחדות של גבוה גבוה עם מטה מטה, ושל מטה מטה עם גבוה גבוה.

ובפשטות — שהקב"ה מוציא את בני" מהחושך כפול ומכופל של עקבתא דמשיחא, מהגלות המר, ומעמיד אותם ברום המעלה, ובאופן ש"בני ישראל יוצאים ביד רמה"<sup>69</sup>, ובקרוכ ממש.

\* \* \*

ט. בדוגמת הענין דר"ח ("ביום הזה"<sup>70</sup>) שבו נעשה מולד הלבנה, ע"י יחוד סיהרא ושמשא<sup>71</sup>, שהשמש מתחילה להאיר בה, שזוהי ההתחלה למילוי

(59) ראה ב"ר פע"א, ב. זח"א קנד, א. א. אוה"ת נ"ך ח"ב ע' תתעא. ע' תתנח ואילך.

(60) כנראה הכוונה לחנוכת הבית של המוסד "מכון חנה" (ראה גם שיחת ש"פ בשלח, יו"ד שבט ס"ד (לעיל ע' ...)).

יש לציין שלאחרי ההתוועדות ערך כ"ק אדמו"ר שליט"א ביקור בבנין החדש של "מכון חנה"<sup>\*</sup>, והניח על השולחן בחדר הספריי: סידור, תהלים, תניא, כתר שם טוב ומגיד דבריו ליעקב, וכן קופת צדקה. בסיום הביקור, ברך כ"ק אדמו"ר שליט"א את הרב יעקב יהודה העכט (מנהל המוסד) בכרכת מזל טוב, ונתן לו 500 דולר — דמי קדימה עבור הריהוט.

וכן איחל מו"ט למרת גאנבורג ("אם הבית")

(\*) ראה מכתב מוצאי חמשה עשר בשבט, ר"ה לאילנות שנה זו (אג"ק חכ"ט ע' פו ואילך): "בהמשך לביקורי בבית החדש של "מכון חנה" כו".

ולמרת לבקובסקי (יוזמת הרעיון של "מכון חנה"), ונתן למרת ל. 400 שטרות של דולר, ע"מ ליתן לכל אחת מהתלמידות שתי דולר: א' — לעצמה, והב' — לצדקה.

(61) ראה גם תו"מ חס"ו ע' 209. וש"נ.

(62) ראה תו"א וישב כט, ד. לקו"ת נשא כט, א. ובכ"מ.

(63) לקו"ת ברכה צח, ד ואילך (וראה בהערות וצינונים לשם).

(64) תהלים ל, א.

(65) שם, ב.

(66) ראה מאמרי אדה"ו אתהלך לאזניא ס"ע קיו ואילך.

(67) ראה ראב"ע עה"פ.

(68) פרש"י, מצו"צ ומצו"ד עה"פ.

(69) בשלח יד, ח.

(70) פרשתנו יט, א ובפרש"י.

(71) אוה"ת בא ע' רנג. וראה סה"ל (דא"ח להצ"צ) ערך לבנה ע' ת ואילך. וש"נ.

הלבנה, "קיימא סיהרא באשלמותא"<sup>72</sup> — מצינו גם בנוגע למזוזה, כפי שמביא הצ"צ<sup>73</sup> (מכמה ספרים) ש"מזוזה" אותיות "זו" "זה" (בתוספת אות מ' בתחלתו), ובכללות, "זו" ו"זה" הם שמשא וסיהרא (והאות מ' קאי על ספירת הבינה<sup>74</sup>, כך, שמזוזה מורה על כללות העולמות בריאה יצירה עשי).  
 ויש לומר עכ"פ בדא"פ גם בנוגע לתוספת האות מ' — ע"פ משנת"ל

(במאמר<sup>75</sup>) מהדרוש בתו"א<sup>76</sup> בפירוש "מדבר סיני"<sup>77</sup>, ש"מדבר" הוא מלשון דיבור, שהו"ע התורה (וגם "סיני" קשור עם מ"ת, שאז "ירדה שנהא לאומות העולם"<sup>78</sup>), אלא שהדיבור הוא בתוספת מ', להורות שהדיבור הוא בכיטול, כעונה אחר הקורא; ועד"ז י"ל בנוגע למזוזה, שהחיבור וההתאחדות של "זו" ו"זה" נעשה ע"י תוספת האות מ' בתחלתו, שמורה על האתעדל"ת כפי שהיא מצד אתעדל"ע, כעונה אחר הקורא.

י. וענין זה קשור גם עם ט"ו בשבט, ראש השנה לאילן:

ידוע מ"ש אאמו"ר (במכתב, שכבר נדפס<sup>79</sup>) ש"אילן במלואו אלף יו"ד למ"ד נו"ן גימט' שב"ט", ו"אילן הוא הוי' אד' כמספרו".

וענין זה שייך גם ל"מזוזה" (אף שמזוזה בגימטריא אד'<sup>80</sup>, שזהו ענינה של ספירת המלכות, שהו"ע הבית), כי, "זו" ו"זה" שבמזוזה כפי שהם בענין שמות הרי זה שם הוי' ושם אד'<sup>81</sup>.

יא. ובהמשך הדברים מבאר אאמו"ר: "יש ד' ר"ה, הוא ע"ד שין של ד' ראשין (כדאיתא בזהר פ' ואתחנן<sup>82</sup> בנוגע לתפילין), שין מלשון שנה<sup>83</sup> .. וד' ראשי השין הוא כמו ד' ר"ה. ומפני שיש ג"כ ש' של ג' ראשין, לכן יש דעה בריש מס' ר"ה<sup>84</sup> שר"ה למעשר בהמה הוא ג"כ בא' בתשרי (ולא בא' באלול, כדעת ת"ק), א"כ הם ג' ר"ה, בניסן בתשרי בשבט".

והענין בזה:

מבואר בדרושי חסידות (בסידור<sup>85</sup>) החילוק בין ש' של ג' ראשין

72) ראה זהר ח"א קנ, רע"א. רכה, סע"ב.

רמג, סע"א. ח"ב פה, א. רטו, א. ח"ג מ, ב.

מו, א. וראה גם שמור"ר פט"ו, כו.

73) ראה אוה"ת חנוכה שלא, סע"א

ואילך. ואתחנן (כרך ו) ס"ע בירפב ואילך.

וראה גם סה"מ תרח"ץ ע' קפ. וש"נ.

74) ראה לקוטי לוי"צ הערות לזח"ב ע' תנג.

75) פ"ח (לעיל ע' ...).

76) יתרו סו, סע"ג ואילך.

77) יתרו שם.

78) דעת רבי אלעזר ורבי שמעון.

79) עם דא"ח — שער התפילין יד, ב

80) [כא, ג] ואילך.

81) ר"ת שנה.

82) ח"ג רסב, ב. וראה גם שם ונד, ריש ע"ב (ברע"מ).

83) ולכן מצינו בכ"מ שהאות ש' היא

תסמוך על זה שכאשר יניחו לך לחנך ולגדל דור לפי רצונך, אזי בדרך ממילא יתקיימו כל התורה ומצוותי, כיון שתעמיד דור ישרים יבורך!

אך בפועל, הנה רק כשמדובר אודות "מיהו יהודי", אזי מתעוררת אצלו ה"יראת שמים", לרצות באמת — דבר שיש לו מקום בשכל — שיעסקו בענין החינוך, לחנך ילדים מקטנותם בדרך התורה והמצוה, ועי"ז יתקיימו כל תרי"ג מצוות במילואם.

ובכן: מצינו אמנם יסוד בפסקי דינים שבשביל ענין החינוך (ו"שננתם לבניך") יכולים לעשות כמה ענינים<sup>111</sup>, אבל הבעי' היא צירוף הדברים, לנצל זאת באופן בלתי-רצוי — שבגלל זה לא נוגע לעסוק בלהט ב"מיהו יהודי"! אלא מאי, בינתיים ירשמו עוד גוי או גוי' וכו', ואח"כ יהיו מזה צרות וכו' [כמו מסירת סודות לממשלה זרה, שונא, אויב ומתנקם, כפי שכבר היו מקרים כאלו] — לזה ידאגו אח"כ, ובינתיים אולי תהי' איזה תועלת כו'.

ועיקר השאלה היא: הרי בינתיים מתרחשים רח"ל ענינים של גילוי עריות שפיכות דמים ועבודה זרה, וכל דבר אסור שבתורה, וא"כ, היתכן לומר (ולהתגאות בכך ולפרסם) שהוא הגיע אל האמת, ומצא שבק"ש ישנו ציווי על ענין החינוך, ולכן, מה יש לעסוק בלהט בכל שאר הענינים; אין "לתעות" (לדבריו) ולעשות עיקר מעבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים, כמו הענין של "מיהו יהודי", שמביא לידי עירוב גויים בקהל ישראל, רח"ל, שזהו ענין של גילוי עריות, ומביא אח"כ לב' הענינים הנוספים שעליהם ישנו חיוב "יהרג ואל יעבור"<sup>112</sup>, ואין כאן המקום להאריך בזה.

לא שמים לב, שכך התחיל כל הענין שעל ידו הגיעו לצרה של "מיהו יהודי" — שטענו שעושים זאת בשביל "הישג דתי", כיון שעי"ז יצילו את החינוך של ילדים רבים.

ועכשיו התעורר הדבר ע"י אלו שעד עתה ניהלו מלחמה בענין "מיהו יהודי" — שתפסו, שאפשר אולי לוותר קצת, אולי זה מדי חריף וכו', ולכן התחילו לטעון, וכאמור, בדפוס ובפרסום הכי גדול, שאין מה להרעיש אודות "מיהו יהודי"; מה שנוגע בעיקר — הרי זה ענין החינוך!

יש לקחת בחשבון מה יקרה רח"ל אם מי שיקרא את הדברים ויקח זאת ברצינות — בראותו שכותב זאת יהודי שומר תומ"צ [במקרה הנני מכירו, והוא אכן שומר תומ"צ, ואינני יודע מי הדיח אותו להחליק במדרון כו'] — יתחיל לחשוב באותו כיוון, ויסיק, שאין לו מה לעסוק בכל שאר הענינים, לא בניתוחי מתים, לא בשמירת שבת, לא ב"מיהו

111) ראה (לדוגמא) שו"ע אדה"ז אר"ח (112) סנהדרין עד, א. וש"נ.

רט"ו סו"ב. סשמ"ג רס"ח.

"עד שאול תחתי", רח"ל, באופן ד"ש שמו שמים" ... מלבד העובדה שזהו היפך הטוב והאנושיות כו', הרי הוא מכניס את עצמו בשאול תחתי, רח"ל, ובלבד לישא חן בעיני הגוי.

הוא מכניס את עצמו לבוץ, ומבקש מהגוי לדרוך עליו (על היהודי ששוכב לפניו בבוץ), שיסכים שירשמוהו בתור יהודי!

טו. ועד כדי כך, שכשמחפשים עצות כיצד לכפר על גודל הבזיון של גאון ישראל וגאון יעקב — אזי נפלו על המצאה חדשה:

מה עושים רעש מהענין של "מיהו יהודי" — בה בשעה שהדבר הכי חשוב הוא ענין החינוך: כאשר יחנכו את ילדי ובני ישראל כדבעי, אזי לא יעלה על הדעת לגייר גוי שלא כהלכה! ובמילא, מה יש לעסוק בלהט ("קאָכן זיך") בענין של "מיהו יהודי" — כמדובר כמ"פ בנוגע לענין ד"אשר קרך בדרך"<sup>108</sup>, לקרר כו'; לעת-עתה יש להניח זאת הצדה, ולהתעסק בענין החינוך — שזהו ענין שנאמר בק"ש, הן בפרשה ראשונה: "ושננתם לבניך"<sup>109</sup>, והן בפרשה שני': "ולמדתם אותם את בניכם"<sup>110</sup>, וע"י החינוך כדבעי, יבטלו את הסיבה שבגללה הגיע הקס"ד לגיור שלא כהלכה, שירשמו שנתגייר שלא כהלכה בתור יהודי!

ולא מתביישים בכך! — כותב זאת יהודי דתי שומר תומ"צ, וחותר על זה, ומבקש שידפיסו זאת, ואין פוצה פה ומצפצף! ואם הדבר יעבור בשתיקה רח"ל, יוסיפו עוד לשבח אותו, למחוא-כפים ולומר שיש לו ראש טוב, ונפלה לו המצאה, שכיון שצריך לחשוב אודות חינוך, יכולים לדחות את הענין של "מיהו יהודי", ועאכו"כ לא לנהל מלחמות וכו'.

והגע עצמך:

כשמדובר אודות עניני פרנסתו — אינו רוצה לוותר, אע"פ שפרנסתו אינה קשורה עם ענין של חינוך, אלא הוא משרת אצל מישהו בענין של מסחר, בבנק או בכל דבר מעניני רשות והיתר, ולא עוד אלא שעוסק בלהט ומשתדל שהממשלה תבחר בו או בבא-כח שלו לתפקיד של ניהול בעניני כספים, או חלוקת משרות בעניני כשרות, שע"יז יוכל להבטיח פרנסה עבור אח או דוד כו'.

ולכאורה, אם אתה סבור שצריך לעסוק בלהט רק בענין החינוך — הרי לא נוגע העיסוק בכל ענינים הנ"ל; עליך לבקש אך ורק שימנו אותך להיות "מלמד", ויותר מזה אתה לא צריך, ובנוגע לכל שאר הענינים,

(108) תצא כה, יח ובפרש"י.

(110) עקב יא, יט.

(109) ואתחנן ו, ז.

וד' ראשין, שתלוי במעמד ומצב שבו נמצא מוח הדעת — כי, ש' של ג' ראשין מורה על ג' מוחין חכמה בינה ודעת. אמנם, התכלית של מוח הדעת היא שיומשך ויבוא בפועל, כמבואר בתניא<sup>86</sup> שע"י "שמקשר דעתו כו' ויתקע מחשבתו בחוזק בגדולת א"ס ב"ה", אזי "יוליד בנפשו יראה ואהבה", ולכן "הדעת הוא קיום המדות וחיותן והוא כולל חסד וגבורה, פי' אהבה וענפי' ויראה וענפי'", והיינו, שמוח הדעת נחלק לשנים, ואז נעשה ש' של ד' ראשין.

והענין בעבודת האדם:

אע"פ שתכלית העילוי במין המדבר הוא לכאורה ענין השכל, הרי כוונת בריאת האדם היא — "לשמש את קוני"<sup>87</sup>, וענין זה נעשה דוקא ע"י עבודת המדות.

וכמבואר בקבלה<sup>88</sup> בנוגע לשבירת הכלים, שענין השבירה הי' בעיקר בשבע המדות, ומזה מובן גם בנוגע לעבודת האדם שעיקר העבודה היא בשבעת המדות, שזהו"ע כיבוש ארץ שבעה אומות, ואילו הכיבוש דג' האומות קני קניזי וקדמוני (שכנגד ג' המוחין) יהי' רק לעתיד לבוא, כמבואר בארוכה בכ"מ<sup>89</sup>.

וזהו ענין ש' של ג' ראשין וד' ראשין — שביחד הם ז' ראשין (אע"פ שבכללות הם שני האופנים שבמוח הדעת, כנ"ל).

וה"בכך" מזה בנוגע לפועל — כאמור לעיל, שבכל ענין צ"ל אמנם הקדמת ענין ההבנה וההשגה, אבל ה"בכך", ומה שמורה שהשכל הוא כדבעי — הרי זה בשעה שנמשך ובא במעשה בפועל, ע"י אהבה וענפי' ויראה וענפי', כמו בעשה"ד, שדיבור "אנכי" כולל כל רמ"ח מצוות עשה (הקשורים עם אהבה וענפי'), ו"לא יהי' לך" כולל כל שס"ה מצוות לא תעשה (הקשורים עם יראה וענפי'), כמבואר בתניא<sup>90</sup>, שזהו כפי שכל ענין העבודה הוא בתורה גופא.

וע"י מעשינו ועבודתנו במשך זמן הגלות (שאו צ"ל החילוק בעבודה בין אלו שהם יושבי אוהל לאלו שהם בעלי עסק), באים אח"כ לאופן העבודה כפי שתהי' לעתיד לבוא — שכיון שאז יהיו ישראל "עושיין רצונו של מקום", אזי תהי' מלאכתן (חרישה וזריעה וכו') נעשית ע"י אחרים, כמ"ש<sup>91</sup> "ועמדו זרים ורעו צאנכם", ואילו עבודת בני" תהי' באופן שיעסקו בחכמה בינה

(89) ראה מאמרי אדהאמ"צ דברים בתחלתו.

(86) ספ"ג.

(87) משנה וברייתא — קידושין בסופה. וש"נ.

(90) רפ"כ (פ"ד).

(88) ראה ע"ח ש"ח פ"א"ב. ש"ט פ"ב. ועוד.

(91) ישעי' סא, ה. וראה ברכות לה, ב.

— בענין זה הזכיר כ"ק אדמו"ר שליט"א גם מתניא.

ודעת להשיג את דעת בוראם עד כמה שנברא יכול להשיג דעת בוראו, ועד לאופן ד'מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים'<sup>92</sup> (כמ"ש הרמב"ם<sup>93</sup>), והיינו, שאז יהי' העסק של כל בני' בלימוד התורה בלבד, אלא שיהי' זה באופן של מעשה, שלכן אמרו שלעתיד לבוא יהי' "מעשה גדול"<sup>94</sup> (כמבואר בארוכה במ"א<sup>95</sup>, ואין כאן המקום להאריך בזה).

יב. ובנוגע לעניינינו:

כל העניינים הנ"ל שייכים למזווה — ע"פ המבואר בספרים<sup>96</sup>, שמזווה כוללת את כל המצוות כולם, כיון שהפרשיות "שמע" ו"הי' אם שמוע" (שנכתבו במזווה) הם גם בדוגמת "אנכי" ו"לא יהי' לך", שהרי "שמע" ו"הי' אם שמוע" הם כמו חסד וגבורה, כמבואר בארוכה בלקו"ת בדרושי פ' ואתחנן<sup>97</sup>, וכן הוא בפשטות, שענינה של פרשת שמע הוא כפי שבני' עומדים בתנועה של "עשה טוב", משא"כ בפרשת ו"הי' אם שמוע החידוש הוא ששוללים הענין ד"סור מרע", לא תעשה.

וע"י כללות שניהם יחד נעשה דבר שלם, ונעשית ההתחברות של "זו" עם "זה", ובתוספת מ' בתחילתו.

וענין זה נמשך אח"כ בשם שנכתב בגלוי על המזווה מבחורין, שהר"ת שלו שומר דלתות ישראל<sup>98</sup>.

וכן תהי' לנו — כפי שהי' בעת "ימי צאתך מארץ מצרים", שכל העניינים הבלתי-רצויים שאירעו בעולם לא פגעו בבני' ישראל הי' אור במושבותם"<sup>99</sup>, ועד"ז "אראנו נפלאות"<sup>100</sup>, בעקבתא דמשיחא, ש"לכל בני ישראל יהי' אור במושבותם" ברגעי הגלות האחרונים, ובקרב ממש "בני ישראל יוצאים ביד רמה", "מיד הן נגאלין"<sup>101</sup>, בביאת משיח צדקנו, ונלך ללמוד תורתו של משיח מפיו של משיח, שילמד תורה את כל העם כולו<sup>102</sup>, בעגלא דידן.

\* \* \*

יג. נזכר לעיל (סי"א) שלעתיד לבוא נאמר "ועמדו זרים ורעו

(92) שם יא, ט. (98) סידור הארז"ל (כוונת מזווה). משנת  
(93) הלי' מלכים בסופן. חסידים מס' מזווה פ"ג מ"ט. ובכל בו הלי'  
(94) קידושין מ, ב. וש"נ. מזווה (הובא בד"מ יו"ד סרפ"ח): שומר דירת  
(95) ראה בהנסמן בתו"מ סה"מ כסלו ע' ישראל. וראה לקו"ש ח"ט ע' 123 הערה 22.  
קצה. (99) בא יו"ד, כג.  
(96) ראה סידור (עם דא"ח) שער החנוכה (100) מיכה ז, טו.  
ערה, א [תב, רע"א, ובהנסמן שם]. (101) רמב"ם הלי' תשובה פ"ז ה"ה.  
(97) יב, ד ואילך. (102) ראה רמב"ם שם ספ"ט. ועוד.  
לקו"ת צו יז, א. ובכ"מ.

צאנכם", והיינו, שאע"פ ש"אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד"<sup>103</sup>, יהיו כל העמים בפני עצמם, באופן ש"עמדו זרים ורעו צאנכם".

ומזה מובן, שכאשר יהודי נעמד בתוקף המתאים, נעשה ענין זה באופן ד"טועמי' חיים זכו"<sup>104</sup> בימי הגלות האחרונים, שלא להתפעל מפני הגויים כו' — ע"י כל העניינים האמורים:

כאשר יהודי קובע מזווה על פתח ביתו — מראה בכך שהוא לא מתבייש שכל אלו שעוברים ברשות-הרבים דרך ביתו יראו שהוא גאה [לא רק שלא מתבייש, אלא גאה] בכך שהוא יהודי, ועאכו"כ שלא שייך שיהי' ירוד ח"ו בעיני עצמו.

ועד"ז ענין התפילין — שפועל ש"ראו כל עמי הארץ כי שם הוי' נקרא עליך"<sup>105</sup>, היינו, שלא זו בלבד שאינו מתבייש ח"ו מפני הגוי, אלא אדרבה: הוא מראה לגוי הענין ד"שם הוי' נקרא עליך", ע"י ה"תפילין שבראש", וזוהי הדרך שפועלת ש"יראו ממך".

ועד"ז ענין הצדקה — שלוקח דבר ששייך לעולם ונותנו עבור דבר קדוש, כולל גם נתינת צדקה לעני, בשליחותו של הקב"ה, כמ"ש<sup>106</sup> "מלוח הוי' חונן דל".

יד. ובודאי שיש לבטל ולשלול בתכלית השלילה את הקס"ד להתבייש ולהתיירא מפני הגוי, ועאכו"כ לא לרדוף אחריהם, ובודאי לא לרצות להתנהג כמותם, ועאכו"כ לא לעשות תורתם של ישראל פלסתר, רח"ל, ע"י רישום גוי בתור יהודי, אע"פ שכולם יודעים שנשאר גוי, והגוי בעצמו יודע שנשאר גוי (ולכן אח"כ סובלים ממנו צרות, בידעו שרימו אותו כו'), כיון שזה ענין שנעשה שלא כהלכה.

והסיבה לכך היא — בגלל שנמצאים בגלות אצל גויים כפשוטם, ונמצאים בגלות אצל היצה"ר, "אל-זו אשר בקרבך"<sup>107</sup>, ה"גוי" אשר בקרבו, ועושים ממנו מציאות ("אָ גאַנצע מציאות"), ומצייתים אליו ורודפים אחריו, ולכן, כשפוגש אח"כ גוי ברחוב, מתחיל לבקש ממנו שיסכים שירשמו אותו בתור יהודי!

וכשבא אח"כ בין בני', אזי תופס מה שעשה כאן: הוא לקח "גאון יעקב" ו"גאון ישראל" (שצריך להיות גאה בכך שהוא יהודי), והשפילו

(103) צפני' ג, ט. וראה רמב"ם הלי' מלכים (105) תבוא כח, יו"ד. וראה ברכות ו, א. ספי"א. וש"נ.  
(104) נוסח תפלת מוסף דשבת. (106) משלי יט, יז.  
(107) ראה שבת קה, ב.